

Vergaderjaar 2008–2009

29 684

Waddenzeebeleid

Nr. 75

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 juli 2009

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft mij bij brief van 16 februari 2009 gevraagd een integrale update te maken van het Waddendossier. Mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de minister van Economische Zaken en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat voldoe ik gaarne aan dit verzoek.

Achtereenvolgens zal ik ingaan op:

- stand van zaken met betrekking tot het Waddenfonds en het Uitvoeringsplan;
- actualiteiten en procedure van de PKB derde nota Waddenzee;
- Natura 2000;
- stand van zaken transitie mosselsector;
- stand van zaken natuurherstelprogramma;
- de leidraad toepassing artikel 20 Natuurbeschermingswet '98;
- Waddenzee werelderfgoed.

1. Waddenfonds

Doelen

Het kabinet geeft met het financieren van projecten uit het Waddenfonds een extra impuls aan de verwezenlijking van de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap¹. De Wet op het Waddenfonds is in werking getreden op 9 juli 2007 en regelt onder meer de voeding van het fonds, de doelstellingen van het fonds en de te onderscheiden bestemmingen. Er is het kabinet veel aan gelegen om uit het Waddenfonds projecten te subsidiëren die aan het einde van de fondsperiode op een zichtbare manier het waddengebied vooruit hebben geholpen. Er kunnen bijdragen worden gegeven aan projecten die gericht zijn op of zichtbaar bijdragen aan:

- het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied;

¹ Het kabinet formuleerde deze doelstellingen in de Nota Ruimte (Kamerstukken II, 2004–2005, 29 435, nr. 154) en in de kabinetsreactie op «Ruimte voor de wadden», het advies van de Commissie Meijer (Kamerstukken II, 2003–2004, 29 684, nr. 1).

- het verminderen of wegnemen van de externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
- een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden (Groningen, Friesland en de Kop van Noord-Holland);
- het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied.

Bij de vorming van het Waddenfonds zijn het bundelen van samenhangende activiteiten en het tegengaan van versnippering belangrijke leidende beginselen. Het Waddenfonds moet er toe doen.

Voeding en hoogte van het fonds

De voor de gaswinning benodigde vergunningen zijn inmiddels definitief, waardoor het fonds gedurende de resterende looptijd (tot en met 2026) verzekerd is van voeding. Hierdoor wordt het ook mogelijk grotere verplichtingen aan te gaan dan het bedrag waarmee het fonds jaarlijks wordt gevoed. Wel moeten de jaarlijkse betalingen passen binnen het budget waarmee het fonds op dat moment is gevoed. Indien de bodem sneller daalt dan verwacht en de gaswinning wordt stopgezet (hand-aan-de-kraanprincipe) blijft de voeding van het fonds gegarandeerd tot het einde van de looptijd.

Het kabinet heeft besloten bij het Waddenfonds een kasschuif toe te passen, om op korte termijn kasgeld te kunnen vrijspelen. In 2009 wordt het kasbudget voor € 40 miljoen gekort, hetgeen in 2011 weer wordt gecompenseerd. Dit heeft voor de voortgang van gehonoreerde en nog te honoreren projecten geen direct effect, immers de benodigde kasgelden passen binnen het nieuwe kasritme.

De werking van het waddenfonds

Projectaanvragen kunnen in een bepaalde periode van het jaar bij de uitvoeringsorganisatie Waddenfonds (Dienst Landelijk Gebied) worden ingediend. Deze dienst toetst de projectaanvragen op ontvankelijkheid aan de hand van in de Wet op het Waddenfonds en de Subsidieregeling Wet op het Waddenfonds vastgelegde criteria. Ontvankelijke aanvragen worden door de Adviescommissie Waddenfonds inhoudelijk beoordeeld aan de hand van in de Wet op het Waddenfonds vastgelegde criteria. Het advies van deze commissie wordt voorgelegd aan de regio om te beoordelen of er voldoende draagvlak voor de voorgestelde te honoreren projecten bestaat. Na overleg met mijn collega bewindslieden die het mede aangaat, neem ik vervolgens een besluit.

Deze procedure is zeer zorgvuldig, maar ook omslachtig en tijdrovend. Daar komt bij dat de criteria op grond waarvan de beide commissies hun oordeel bepalen, een zekere overlap kennen. Tegen deze achtergrond zal ik op korte termijn verkennen of deze procedure kan worden vereenvoudigd. Logischerwijs zal ik ook bezien of beide commissies kunnen worden samengevoegd tot één krachtige commissie die zowel toetst op kwaliteit als op draagvlak.

De projectaanvragen worden onder andere getoetst aan het Investeringsplan en aan het Uitvoeringsplan. Het Investeringsplan beschrijft de beoogde situatie aan het einde van de fondsperiode van 20 jaar en geeft een beschrijving van het Waddenfonds. Het Investeringsplan is een uitwerking van het ontwikkelingsperspectief voor het waddengebied zoals het kabinet eerder in de Nota Ruimte¹ en de PKB Waddenzee heeft geschetst.

¹ Nota Ruimte, ruimte voor ontwikkeling; ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ; april 2004 (Kamerstukken II, 2004–2005, 29 435, nr. 154 paragrafen 4.4.6 e.v.)

Het eerste Uitvoeringsplan voor het Waddenfonds, dat in 2006 is vastgesteld, wordt momenteel herzien. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het advies van de Raad voor de Wadden getiteld «Visie en focus Waddenfonds». Gebleken is dat het Uitvoeringsplan onvoldoende inhoudelijke sturing en samenhang geeft om te komen tot projecten die fundamenteel bijdragen aan de doelen van het Waddenfonds. Het nieuwe Uitvoeringsplan zal meer inhoudelijk richting geven, zodat eventuele versnippering van in te zetten middelen wordt voorkomen. Daarnaast mist het Uitvoeringsplan uit 2006 een helder afwegingskader. Hiertoe zullen in het nieuwe Uitvoeringsplan de doelen worden voorzien van gekwantificeerde indicatoren. Dit nieuwe uitvoeringsplan zal medio 2009 beschikbaar zijn. De gekwantificeerde indicatoren zullen ook worden opgenomen in de begroting van het Waddenfonds.

De tenders

Door middel van het gekozen tendersysteem worden alleen de allerbeste projecten gehonoreerd. Inmiddels zijn er twee tenders opengesteld.

1e tender 2007–2008

Vanwege de aanmelding en beoordeling van aspecten van verboden staatssteun, konden bij de 1e tender alleen projectvoorstellen worden ingediend door lagere overheden, niet-gouvernementele organisaties en particulieren. Er zijn in totaal 106 projecten ingediend, waarvan er 67 ontvankelijk zijn verklaard en door de adviescommissie zijn beoordeeld. Hiervan zijn uiteindelijk 19 projectvoorstellen gehonoreerd voor een totaal bedrag van € 40,5 miljoen, terwijl er oorspronkelijk € 33 miljoen beschikbaar was gesteld. Tot deze ophoging is besloten om een forsere impuls te geven aan investeringen in het Waddengebied. Tien van de 19 gehonoreerde projectvoorstellen zijn natuur- en landschapsprojecten. Bij de 1e tender is er € 23 miljoen uit het Waddenfonds geïnvesteerd in ecologie en € 17 miljoen in economie. Het totale investeringsbedrag van deze projecten bedraagt € 70 miljoen. De beoogde vliegwielfunctie van het Waddenfonds werkt dus.

2e tender 2008–2009

In het najaar van 2008 is de tweede tender van het Waddenfonds opengesteld. Deze tender kon niet alleen worden opengesteld voor lagere overheden, niet-gouvernementele organisaties en particulieren, maar ook voor (kleine en middelgrote) landbouw ondernemingen, visserij en voor projecten die vallen onder de de-minimussteun. Dit laatste houdt in dat afhankelijk van de sector per bedrijf een beperkt bedrag subsidie kan worden ontvangen. Bij de 2e tender zijn in totaal 77 projectvoorstellen ingediend, waarvan er 62 ontvankelijk zijn verklaard. Van deze projecten heb ik er op 30 mei jl. 16 gehonoreerd, voor een totaalbedrag van € 27,7 miljoen. Hiervan komt € 22,4 miljoen ten goede aan ecologie en € 5,3 miljoen aan economie. Het totale investeringsbedrag van deze 16 projecten bedraagt € 37,8 miljoen. Na de derde tender zal worden bezien of bijsturing noodzakelijk is om aan de afgesproken verhouding 50% ecologie en 50% economie aan het einde van de fondsperiode (2026) te kunnen voldoen.

De projecten m.b.t. duurzame energie op de waddeneilanden zullen worden gebundeld. Hiertoe zal onder aansturing van VROM een strategisch programma worden opgesteld om de waddeneilanden in 2020 klimaatneutraal te laten zijn. Op de Waddentoogdag 2010 zal dit plan worden gepresenteerd.

3e tender 2009–2010

De derde tender, die in het najaar van 2009 zal worden opengesteld, zal een nog bredere toepassing dan de twee voorgaande tenders kennen. De

Subsidieregeling Wet op het Waddenfonds zal worden uitgebreid, zodat voor het Waddenfonds alle relevante bedrijven een projectaanvraag kunnen indienen. Hiertoe zal de Subsidieregeling worden uitgebreid met het hoofdstuk Milieu en met het hoofdstuk Onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Hierbij wordt opgemerkt dat niet alles uit het Waddenfonds mag worden gefinancierd: door Europese regelgeving worden beperkingen opgelegd als het gaat om de aard van de kosten, het maximaal door een lidstaat bij te dragen deel van de kosten en maximale bedragen aan individuele ondernemingen.

2. PKB derde nota Waddenzee

AMvB Ruimte

De inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) heeft gevolgen voor de doorwerking van het vigerende nationale ruimtelijke beleid. Elke overheidslaag dient zijn belangen vooraf te benoemen en zorg te dragen voor de instrumentatie daarvan. Besloten is dat de nationale belangen die juridische doorwerking behoeven, geborgd gaan worden door een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB).

In de Realisatieparagraaf Nationaal Ruimtelijk Beleid heb ik aan de Tweede Kamer een overzicht gegeven van alle nationale ruimtelijke belangen die zijn benoemd in de vigerende planologische kernbeslissingen (PKB's) en hoe de voorgenomen verwezenlijking geschiedt. Daarbij geldt dat hiervoor een mix van bevoegdheden en instrumenten (o.a. financiële, juridische en communicatieve instrumenten) beschikbaar is. De inwerkingtreding van de Wro brengt daarin geen wijzigingen.

Het kabinet heeft voor een beperkt aantal gevallen besloten tot inzet van de AMvB-bevoegdheid, waarmee de nationale belangen tot op bestemmingsplanniveau worden geborgd. Het gaat om negen onderwerpen ontleend aan de Nota Ruimte¹, alsmede de kern van de PKB Derde Nota Waddenzee, de PKB Structuurschema Militaire Terreinen (SMT2) en de PKB Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). In al deze gevallen betreft het zaken die in bestaande PKB-teksten duidelijk kaderstellend zijn geformuleerd.

De AMvB Ruimte bevat een vertaling van die kaderstellende uitspraken. De ontwerp-AMvB Ruimte is op juni jl. aan uw Kamer aangeboden (31 500, nr. 15).

Beheer- en Ontwikkelingsplan

De PKB Derde Nota Waddenzee wordt nader uitgewerkt in het Beheer- en Ontwikkelingsplan. Dit plan is een gezamenlijk plan voor het Waddengebied van rijk, provincies, gemeenten en waterschappen, vertegenwoordigd in het Regionaal College Waddengebied (RCW). Dit plan bestaat uit de gezamenlijke visie van alle overheden op de bescherming en ontwikkeling van het Waddengebied, een overzicht van plannen die gedetailleerd aangeven hoe het beheer er uit gaat zien en een uitvoeringsdeel. Dit uitvoeringsdeel wordt regelmatig geactualiseerd. De gezamenlijke visie is op 30 mei 2009 door de betrokken partijen vastgesteld.

Kaderrichtlijn Water

De doelen en maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water zijn opgenomen in het Beheer- en Ontwikkelingsplan voor de Rijkswateren (BPRW) alsmede de stroomgebiedbeheerplannen. Op het BPRW was van 5 januari 2009 tot 16 februari 2009 inspraak mogelijk en op het stroomgebiedbeheerplan voor de Rijn loopt de inspraak tot 22 juni 2009. Om insprekers tevens de

¹ a) de bundeling van verstedelijking en economische activiteiten, b) de rijksbufferzones, c) de ecologische hoofdstructuur, d) de nationale landschappen, e) Beleidslijn m.b.t. het kustfundament f) Beleidslijn Grote Rivieren, g) het regionaal watersysteem, h) het basisrecreatieteroervarnet en i) recreatie.

mogelijkheid te geven om mondeling in te spreken, is op 28 januari in Heerenveen een inspraakavond georganiseerd. In de komende periode wordt duidelijk of de inspraakreacties aanleiding geven tot bijstelling van de doelen en maatregelen.

Door Verkeer en Waterstaat wordt op dit moment gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering van de maatregelen voor de implementatie van de Kaderrichtlijn Water.

Zoet-zoutovergangen

Als één van de uitwerkingen van de PKB derde nota Waddenzee is de Raad voor de Wadden advies gevraagd over zoet-zoutovergangen in het Waddengebied. In maart 2008 heeft de Raad het advies «Kansen voor herstel van zoet-zoutovergangen in het Waddengebied» uitgebracht. In een brief van de minister van LNV (29 684, nr. 74) is de Tweede Kamer daarover geïnformeerd.

De Raad constateert dat voor de compleetheid van het natuurgebied en de versterking van natuurwaarden zoet-zoutovergangen onmisbaar zijn en dat deze de biodiversiteit vergroten en een positieve bijdrage leveren aan de Natura 2000 doelstellingen en de Kaderrichtlijn Water.

Het advies wordt in grote lijnen onderschreven en gestreefd wordt om naast het realiseren van één zoet-zoutovergang in ieder KRW-stroomgebied, vanuit de ecosysteemgedachte ook te streven naar het realiseren van diverse typen, vaak kleine zoet-zoutovergangen.

Kansen voor het herstel van estuariene dynamiek liggen in de Eems-Dollard en bij het IJsselmeer. Knelpunt voor de Eems-Dollard zijn de veranderingen in hydragologische kenmerken. In de coördinatiegroep Baggerspecie Eems-Dollard wordt samen met Duitse overheden gewerkt aan een optimale balans tussen economische en ecologische aspecten van baggerwerkzaamheden.

Mogelijkheden voor het herstellen van een zoet-zoutovergang bij het IJsselmeer worden onderzocht in de verlengde Verkenning Vernieuwing Afsluitdijk die in 2009–2010 door V&W uitgevoerd wordt.

Planvorming voor het herstel van kleinere zoet-zoutovergangen vindt plaats in het Herstel- en Inrichtingsplan van Rijkswaterstaat. Deze plannen maken onderdeel uit van het maatregelenpakket van het eerste KRW-Stroomgebiedbeheerplan.

In het kader van het «Convenant transitie mosselsector en natuurherstel Waddenzee» is afgesproken om in nauwe samenwerking en afstemming met Waddenvereniging, Natuurmonumenten, Vogelbescherming, Stichting Wad en terreinbeherende instanties in de Waddenzee een natuurherstelprogramma te ontwikkelen. Herstel van zoet-zoutovergangen maakt hier deel van uit.

Convenant Vaarrecreatie Waddenzee

De PKB derde nota Waddenzee heeft de ruimte geboden voor een kwalitatief capaciteitsbeleid voor jachthavens, mits er op initiatief van de waddenprovincies een convenant zou worden opgesteld. Op 3 december 2007 ondertekenden de ministeries van LNV en V&W, de waddenprovincies, de waddegemeenten en belangenorganisaties het convenant vaarrecreatie. In het convenant zijn de afspraken vastgelegd die de ondertekenende partijen in acht zullen nemen bij het beheersbaar maken en houden van de vaarrecreatie op de Waddenzee ten einde de verstoring van de natuur te beperken. Bij het convenant hoort een uitgebreid uitvoeringsprogramma met ruim 20 verschillende activiteiten/projecten. Eén van deze projecten is een monitoringsplan. Vanaf mei 2009 worden de effecten van de vaarrecreatie op de Waddenzee gemonitord.

Begin 2010 zal het convenant worden herijkt aan de hand van voortschrij-

dende inzichten uit de beleidstrajecten Natura 2000 en Kader Richtlijn Water. Het convenant zal ondergebracht worden in het Beheer- en Ontwikkelingsplan.

Natuurgrenzen

In de Derde Nota Waddenzee is opgenomen dat – nadat nadere verkenningen zijn uitgevoerd – halverwege de planperiode een definitieve uitspraak zal worden gedaan over de haalbaarheid van het gebruik van een systeem voor het vooraf stellen van strikte natuuren landschapsgrenzen voor alle economische ontwikkelingen.

In de brief van 20 mei 2008 (29 684, nr. 69) heeft de minister van LNV op basis van het advies van de Raad voor de Wadden «Natuurgrenzen voor dagelijks gebruik» en een externe audit van het advies, de voorlopige conclusie getrokken dat een allesomvattend systeem van natuur- en landschapsgrenzen voor activiteiten in de hele Waddenzee in de praktijk moeilijk haalbaar lijkt. De minister kondigde aan een definitieve uitspraak te doen over de haalbaarheid op basis van het IMARES-onderzoek «Verkenning naar natuurgrenzen in beleid en beheer van de Waddenzee». Het onderzoek (IMARES, rapport C067/08 d.d. 16 oktober 2008) is inmiddels afgerond. Voor het volledige rapport verwijs ik u naar de website <http://www.wageningenimares.wur.nl/NL/> onder «Publicaties».

Uit het onderzoek blijkt dat de meningen van deskundigen over de haalbaarheid nog steeds ver uiteen lopen en dat de kans op dit moment klein is dat een workshop de meningen meer bij elkaar zal brengen. Daarom is besloten de in de brief van 20 mei '08 aangekondigde workshop te laten vervallen.

De conclusie op basis van het advies van de Raad voor de Wadden, de audit en het rapport van IMARES is dat op dit moment een nieuwe systematiek van natuurgrenzen voor alle typen van activiteiten in de hele Waddenzee nog niet binnen handbereik ligt. Dit betekent dat de huidige praktijk van beoordeling van geval tot geval conform de Natuurbeschermingswet '98 zal doorgaan. Mogelijk dat de aanpak vanuit de huidige praktijk geleidelijk aan kan uitgroeien tot een (gedeeltelijk) stelsel van natuurgrenzen op basis van nieuwe informatie, ontwikkelingen en onderzoeksresultaten.

Bestuurlijke organisatie

Eerder is afgesproken dat de bestuurlijke organisatie in 2010 wordt geëvalueerd en op grond daarvan in 2010 zonodig zal worden aangepast. De eventuele aanpassingen zullen bekend worden gemaakt op de Waddentoogdag in 2010. Met de voorbereiding daarvan is reeds begonnen. Twee, met elkaar samenhangende, elementen vallen op voorhand op. Ten eerste houden zich wel erg veel bestuurslichamen, commissies en colleges met het Waddenbeleid bezig, hoe positief al die betrokkenheid met het Waddengebied moet worden beoordeeld. Ook op Rijksniveau moeten we erkennen dat liefst vijf departementen nauw bij het Waddenbeleid zijn betrokken. In dat licht is het goed te melden dat de samenwerking tussen de betreffende departementen inmiddels is geïntensiveerd. Ten tweede is de doorzettingsmacht in het gebied gering. In het verleden hebben alle plannen om verantwoordelijkheden en bevoegdheden samen te bundelen het niet gehaald.

3. Natura 2000

De minister van LNV heeft op 25 februari 2009 de aanwijzingsbesluiten van de zeven Natura 2000-gebieden in het waddengebied gepubliceerd in de Staatscourant. De beroepstermijn is inmiddels gesloten. De behandeling van de beroepen verloopt via de Raad van State.

In deze besluiten zijn voor habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten instandhoudingsdoelen geformuleerd. Deze doelen vormen het uitgangspunt voor de op te stellen beheerplannen, binnen drie jaar na de aanwijzingsbesluiten. De zeven gebieden worden gecombineerd in één plan, in samenwerking tussen RWS, LNV (DLG) en provincie Fryslân. De voorbereiding en het gebiedsproces dat moet leiden tot het beheerplan loopt inmiddels.

4. Transitie mosselsector

Op 21 oktober 2008 heeft de minister van LNV samen met de mosselsector, de Waddenvereniging, Vogelbescherming Nederland, Vereniging Natuurmonumenten en Stichting WAD een convenant gesloten over een toekomstperspectief voor de mosselsector en het bevorderen van natuurherstel in de Waddenzee. Dit convenant verlegt de aandacht van de betrokken partijen van juridische procedures over de mosselzaadvergunningen naar een constructief toekomstbeeld voor de mosselsector en breed natuurherstel in de Waddenzee. De juridische basis is en blijft de Natuurbeschermingswet 1998, met het geldende profielendocument voor Habitatype 1110 A als belangrijke onderbouwing. Op 25 februari 2009 is voorts de aanwijzing van de Waddenzee als Natura 2000-gebied definitief geworden. Het convenant en het onderliggende rapport van de heer Heldoorn heeft uitwerking gekregen in een gezamenlijk plan van uitvoering dat onder leiding van de heer Meijer is opgesteld. Dit plan is op 4 maart 2009 gepresenteerd. Op 4 maart 2009 is uw Kamer hierover nader geïnformeerd (29 675, nr. 64).

Het Plan van Uitvoering

In het Plan van Uitvoering is een streefbeeld voor de Waddenzee geformuleerd en is het transitiemechanisme van de mosselsector naar niet-bodemberoerende technieken uitgewerkt. Het beeld waarnaar in het jaar 2020 wordt gestreefd is: een (ecologisch) rijke Waddenzee én een duurzame, gezonde mosselsector.

Het op traditionele wijze opvissen van mosselzaad in de Nederlandse Waddenzee zal daartoe stap voor stap worden vervangen door nieuwe vangstmethoden. Het streven is dat in 2020 de mosselzaadvangst in de Waddenzee helemaal los van de bodem plaatsvindt. In 2009 wordt de eerste stap door de mosselsector zelf gezet voor de afbouw van de bodemberoerende mosselzaadvisserij.

Deze eerste stap bestaat uit het uitsluiten van 20% van de in het voorjaar 2009 aanwezige mosselbanken in de Waddenzee van de voorjaarsmosselvisserij, terwijl tegelijkertijd het plaatsen van mosselzaad-invanginstallaties (MZI's) boven de bestaande mosselpercelen mogelijk wordt gemaakt, zowel in de Oosterschelde als in de Waddenzee.

Voor de MZI-plaatsingen geldt dat de precieze locatie en begrenzing met de andere gebruikers worden afgestemd om verstoring van andere activiteiten zo veel mogelijk te vermijden. Voor de periode daarna hebben de convenantpartners principe-afspraken gemaakt, waarvan de feitelijke invulling vanaf 2011 is voorzien. Bij de verdere uitwerking van de afspraken zullen de andere gebruikers van de Waddenzee en andere overheden nadrukkelijk worden betrokken. Evaluaties van de voortgang vinden ieder jaar plaats, met een tussentijdse evaluatie in 2014.

5. Natuurherstelprogramma

In het Beheer- en Ontwikkelplan Deel A «Leven in de Wadden» (2008) van het Regionaal College Waddengebied (RCW) is het opstellen van een Natuurherstelprogramma geagendeerd. Daarnaast heeft de minister van LNV als onderdeel van het op 21 oktober 2008 gesloten «Convenant transitie mosselsector en natuurherstel Waddenzee» de afspraak gemaakt om in nauwe samenwerking en afstemming met de ondertekenende natuurbeschermingsorganisaties een Natuurherstelprogramma te ontwikkelen.

Hoofddoelstelling van het Natuurherstelprogramma Waddenzee is de realisatie van natuurherstel op het ambitieniveau als beschreven in de PKB derde nota Waddenzee. Met het Natuurherstelprogramma (NHP) wordt beoogd om vanuit de gezamenlijkheid in het Waddengebied, zowel op rijksniveau als in de regio, de verschillende initiatieven te stroomlijnen, op elkaar af te stemmen en operationeel te maken, en waar nodig een impuls te geven. Samenwerking, bundeling en stroomlijning van bestaande en nieuwe projecten zijn in samenhang met monitoring en onderzoek het fundament voor het opstellen van het Natuurherstelprogramma.

De vaststelling van het Natuurherstelprogramma is gepland begin oktober 2009 door de minister van LNV, in overeenstemming met de verantwoordelijke bewindslieden van VROM en V&W, de RCW en de deelnemende natuurbeschermingsorganisaties.

6. Leidraad toepassing artikel 20 Natuurbeschermingswet '98

Om de rust van vogels en zeehonden te beschermen zijn bepaalde gebieden in de Waddenzee – ook wel de «artikel 20»-gebieden genoemd –, een deel van het jaar en soms het gehele jaar gesloten. Deze sluiting (c.q. bestendiging van eerdere sluitingen) door de minister van LNV vindt bijna elk jaar plaats op basis van «artikel 20» van de Natuurbeschermingswet 1998 ter bescherming van vogels en zeehonden. Vanaf de aanwijzingsronde 2010 worden varende recreanten, vissers en andere betrokkenen in de Waddenzee nóg directer betrokken bij het vaststellen van deze rustgebieden. De minister van LNV heeft hiertoe op 17 april 2009 de «Leidraad artikel 20-Waddengebied-gebieden» vastgesteld. De inbreng van belangengroepen bij de vaststelling van deze rustgebieden is hiermee formeel verankerd. De Leidraad is opgesteld in samenspraak met verschillende belangenorganisaties en overheden. Gebruikers van het Waddengebied hadden behoefte aan meer inzicht in de manier van begrenzen en de redenen voor afsluiting. Met deze leidraad komt de minister tegemoet aan deze wens.

7. Waddenzee werelderfgoed

Op 26 juni 2009, tijdens de 33-ste jaarvergadering in het Spaanse Sevilla heeft het Werelderfgoed Comité van de UNESCO de Waddenzee op de Werelderfgoed-lijst ingeschreven. UNESCO onderstreept met de toekenning van dit prestigieuze predicaat dat de Waddenzee zo'n grote natuurwaarde heeft voor de wereld dat deze bescherming verdient en voor toekomstige generaties behouden moet blijven. De Waddenzee beschikt over bijzondere, universele waarden als «onvervangbaar» en «uniek» waardoor de Waddenzee als eigendom van de hele wereld mag worden beschouwd. De werelderfgoedstatus biedt wereldwijde erkenning en het betekent waardering voor de manier waarop bewoners en gebruikers tot op de dag van vandaag met het gebied zijn omgegaan.

In de anderhalf jaar durende periode tussen indiening en beslissing, is deze nominatie beoordeeld door de International Union for the Conservation of Nature (IUCN) ter advisering van het Werelderfgoed Comité.

Tijdens deze evaluatie van de IUCN zijn enkele vragen van technisch-inhoudelijke aard beantwoord. Op suggestie van de IUCN zijn de olie- en gasactiviteiten op locaties in de Waddenzee alsmede enkele militaire activiteiten, buiten het nominatiegebied geplaatst, om daarmee de kans van slagen van deze nominatie te vergroten.

Met instemming van alle regionale overheden vertegenwoordigd in het Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied, en van de belangrijkste belanghebbende partijen verenigd in de Klankbordgroep Waddenzee-Werelderfgoedgebied, zijn derhalve enkele kleine grenswijzigingen doorgevoerd. Ook aan Duitse zijde is dit gebeurd. Uiteindelijk heeft dit tot de inschrijving op de Werelderfgoedlijst geleid.

Bij dit inschrijvingsbesluit heeft UNESCO ook nog enkele verzoeken aan de beide landen gericht. Het betreft hier het willen ondersteunen van Denemarken bij de nominatie van haar gedeelte van de Waddenzee, het ontwikkelen van een ontwikkelingsstrategie voor toerisme die recht doet aan de integriteit en ecologische vereisten van het gebied, het versterken van de samenwerking op beheer- en onderzoeksgebied met die landen die een relatie hebben met de Waddenzee langs de Afrikaans-Euraziatische vogeltrekroute en het implementeren van een monitoringprogramma op het gebied van invasieve soorten geassocieerd met ballastwater en aquacultuur.

De Nederlandse en Duitse overheden werken al decennia samen aan het behoud en beheer van de Waddenzee, samen met diverse natuur- en belangen-organisaties. Plaatsing op de Werelderfgoedlijst is een bekroning van deze samenwerking. Naar verwachting zal plaatsing op de Werelderfgoedlijst kansen bieden voor de regio.

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
J. M. Cramer